

КВАЛИФИКАЦИОННА ХАРАКТЕРИСТИКА

ДОКТОРСКА ПРОГРАМА

„СТАТИСТИКА И ДЕМОГРАФИЯ”

ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ

3.8. ИКОНОМИКА

Образователна и научна степен: **ДОКТОР**

Форма на обучение: **редовна/ самостоятелна**, срок на обучение: 3 години
задочна, срок на обучение: 4 години

Език на обучение: **български/английски**

1. Обща характеристика на докторската програма

Докторската програма “Статистика и демография” отговоря на нарасналите потребности от специалисти-статистици в различни сфери на общественно-икономическия живот, както и съобразяването с протичащите демографски процеси, които са толкова важни като свързани с човешкия капитал - фактор за икономическа дейност и цел на социално-икономическото развитие на страната. Обучението на докторантите по специалността е в съответствие със съвременните тенденции в развитието на знанието в областта на статистиката, иконометрията и демографията. При подготовката на докторантите се прилагат съвременни форми и методи на обучение и адекватни форми на контрол върху тяхната научна и образователна дейност. Обучението на докторантите е съществен елемент от политиката на ИИИ при БАН на приемственост на научни и преподавателския състав.

Докторската програма “Статистика и демография” на ИИИ при БАН е разпознаваема в национален и институционален контекст на българската конкурентна среда. Нейните специфики са свързани с високия научен и експертен потенциал на академичния състав в обучаващото звено, неговите международни контакти, широки участия в проекти и публикационна активност.

ИИИ при БАН е средище за научни дискусии, организатор, съорганизатор и участник в множество международни и национални научни форуми. Институтът има значителна издателска дейност – две индексирани и реферирани списания, ежегоден аналитичен Годишен доклад, академична поредица от монографии и енциклопедични издания и т.н.

Ежегодно ИИИ при БАН организира конференции, посветени на теми от обществено икономическо и социално значение за България и ЕС, на които са канени като участници освен университетски преподаватели, представители на министерства, браншови организации, неправителствени организации, посолства и др. Това създава много благоприятна среда за обучение и развитие на докторантите.

Съществуват необходимите предпоставки за активно включване на обучаваните по докторската програма „Статистика и демография“ в присъщата на ИИИ при БАН научноизследователска и творческа дейност в съответствие с официално приет ред. Това им гарантира възможност за тях да участват в реални изследователски проекти. Изпълнението на изследователски дейности предвижда задължително публикуване на крайните резултати. По този начин необходимото участие на докторанти в проектните изследвания на секцията или Института се превръща в утвърдена възможност и стимул за развитие на публикационната им дейност.

2. Образователни цели

Целта на докторската програма „Статистика и демография“ е да бъдат подготвяни висококвалифицирани специалисти, както в научноизследователската и преподавателската, така и в приложната дейност. Статистическият инструментариум се използва в изследвания на макро- и микроикономическо равнище, провеждани в отделните секции на ИИИ при БАН. Той е в основата на прилагането на методи и модели за количествен анализ и обосновка на икономически решения. В рамките на докторска програма „Статистика и демография“ докторантите изучават основни свойства на статистическия инструментариум (статистически методи и модели), а също и демографски процеси и проблеми в контекста на социално-икономическото развитие. Инструментариумът на статистиката непрекъснато се обогатява, а демографските характеристики променят, което разширява теоретичната и приложната значимост на докторската програма.

3. Организация и продължителност на обучението

Обучението за придобиване на образователната и научната степен (ОНС) „доктор“ се осъществява в редовна, задочна и самостоятелна форма на обучение, финансирани от държавата или от докторантите. Организацията на обучението е в съответствие с разработен от секцията в ИИИ при БАН индивидуален учебен план по типов образец.

Срокът на обучение по докторска програма „Статистика и демография“ е 3 години в редовна форма и самостоятелна форма на обучение и 4 години в задочна форма на обучение. Обучението завършва със защита на дисертационен труд пред научно жури.

За докторанти могат да кандидатстват и чуждестранни граждани в съответствие със законодателството и съответни регулации в страната.

Обучението на докторантите се осъществява по индивидуален учебен план на базата на утвърден от ИИИ при БАН стандарт, според който се извършва разпределението на видовете дейности за срока на обучение на докторанта.

Обучението на докторантите в Института се провежда в съответствие със съвременните постижения по тематика на научните специалности и сродни на тях научни области, чрез подходящи форми – курсове, чуждоезикова подготовка и подготовка в

специализирани научни курсове, заложили в индивидуалните планове, участие в специализирани семинари по научната тематика на дисертацията, включването им в научноизследователската работа по изпълнението на редица проекти, под непрекъснатото ръководство и контрол от страна на обучаващия хабилитиран състав и др. Проблемите на докторантите редовно се обсъждат на заседания, а резултатите от годишните им атестации се докладват и приемат на заседания на Научният съвет на ИИИ при БАН.

Образователната програма на ИИИ при БАН включва две основни части – задължителна и незадължителна. *Задължителната образователна програма включва:* посещение и участие в учебни курсове (лекции, семинари и др.); участие в научни форуми (национални и международни); изпити, предвидени в индивидуалния учебен план. *Незадължителни форми на обучение* са институтският докторантски семинар, който функционира от 2001 г. и в него докторантите дискутират предварителни и заключителни резултати от своите изследвания при създадената атмосфера на свобода и творчество, а също публикуването в поредицата „Дискусионни материали“.

4. Знания

Научноизследователската дейност включва проучване на подходящи литературни източници, проучване на практиката, свързана с темата на дисертационния труд, участия в научни форуми и публикации по темата на дисертацията, избор и прилагане на подходящи методики и методи за доказване на научната теза в докторската дисертация и защита на дисертационния труд. При обучението докторантите получават знания по класическите и съвременните статистически методи и техники за анализ и приложението им при изследване на икономическите, социалните и демографските явления и процеси, по-конкретно:

- планиране, организиране и провеждане на емпирични изследвания на социални и икономически явления и процеси;
- изследване на връзките и зависимостите между социално-икономическите явления;
- анализ на структурните изменения и различия;
- формулиране на получените резултати и изводи.

5. Умения

ОНС “доктор” по докторска програма “Статистика и демография” в ИИИ при БАН развива умения за самостоятелни научни изследвания, по-конкретно:

- проучване на научна литература за целите на предприетото изследване;
- разкриване на проблеми в изследваната научна област, съставяне на работни хипотези, формулиране на изследователски тези;
- използване на класически и съвременни статистически методи за анализ, оценка, моделиране и прогнозиране на икономически явления и процеси;
- използване на специализирани статистически и иконометрични софтуерни продукти при обработката и анализ на информационни масиви;
- формулиране на научно-обосновани изводи и заключения, аргументиране на собствени мнения, възгледи и идеи.

6. Компетентности

6.1. Самостоятелност и отговорност

Докторантите, завършили докторска програма “Статистика и демография”

придобиват следните професионални и личностни качества и компетентности:

- да правят самостоятелни изследвания и поемат отговорност за тях;
- да получават, интерпретират и прилагат нови знания при собствени изследвания;
- да разширяват обхвата на научната област по статистика и демография на база на придобитите нови знания;
- да проявяват творческо мислене, практически умения и новаторство при разработване и реализация на проекти с отчитане на влиянието на множество фактори.

6.2. Компетентности за учене

Докторантите, завършили докторска програма “Статистика и демография”, придобиват компетентности за учене по следните линии:

- издирване на необходимата научна литература и събиране на данни за изучаване на дадени явления, тенденции и процеси;
- провеждане на самостоятелни теоретични и емпирични изследвания, включително чрез авторово моделиране и използването на специализиран съвременен софтуер за обработка на статистическа информация;
- предаване на тези познания на по-късен етап, трансфер на други обучаеми – студенти, експерти и др.

6.3. Комуникативни и социални компетентности

Качествата на докторантите, завършили докторска програма „Статистика и демография се свързват не само с усвоените теоретични знания и ценности, но и с овладяването, развитието и обогатяване на техните комуникативни и социални компетентности. Това те придобиват по време на обучението си и контактите с научни ръководители, колеги и др. в ИИИ при БАН, който е известен с традициите си в създаване на възможности за научен контакт с докторантите, така и с възможностите да общуват на научно ниво с колеги от други университети, да изнасят доклади и контактуват с представители на бизнеса. Оптималният синтез между посочените теоретични и практико-приложни компоненти осигурява квалифицираното използване на труд с по-високо ниво на комуникативност и социални компетентности.

6.4. Професионални компетентности

По време на обучението докторантите задълбочават и разширяват своите теоретични познания в областта на статистиката и демографията по отношение на: съвременните научни изследвания в тези области съгласно изискванията на европейските и световните стандарти; използването на националните, международни и световни информационни системи, вкл. електронни библиотеки и др. като комплексни бази данни, прилагането на подходящи статистически и иконометрични методи и модели при извършването на анализи, прогнози, оценки на факторни влияния и т.н.

В съответствие с изискванията за необходимата връзка между науката и бизнеса ИИИ при БАН упражнява специфична практика, според която темата на дисертационния труд на докторантите (особено задочните и на самостоятелна подготовка) е пряко свързана с потребностите на институцията, в която основно работят. Така докторантите са мотивирани да работят в полза и на институцията (фирмата), защото са улеснени при

получаване на изходни данни и информация за изследваната институция, а също и получават мнение и препоръки от колегите и ръководителите си там. Резултатите от дисертацията, получени по този начин, са стъпили на по-солидна и надеждна база и имат приложна ценност. Така Институтът полага усилия освен за обучение на докторантите по своите програми, но и за обединяване на положителните елементи на двете страни – ИИИ при БАН и работодателя според неговата специфика.

Влияние на развитие на докторската програма по „Статистика и демография“ в ИИИ при БАН оказва активното му сътрудничество по линия на зададени научни проекти от бизнес асоциации и други представители на бизнеса, като: БСК, ББР, БЕХ, БТПП и др. Контактите с тях са улеснени и от факта, че научните ръководители на докторантите от ИИИ на БАН в повечето случаи са експерти или дават експертизи към Министерството на труда и социалните грижи, Министерството на икономиката, браншовите организации, общинските и областните структури и други ведомства, както и към парични финансови институции.

7. *Кратка характеристика на академичния състав*

Подготовката на докторанти е традиционно на високо качество и вниманието на академичния състав е насочено към още по-високо качество и актуализиране на докторските програми и форми на обучение. Институтът има разработена политика за осигуряване на качествен академичен състав, за подготовка на докторанти, която е част от стратегията за развитието му и заложена в приетите приоритети.

ИИИ при БАН следва дългогодишни традиции в докторско обучение по научната специалност „Статистика и демография“. В Института, който тази година чества 70-годишнина от създаването си, са работили и сътрудничели известни учени като класиците в страната и високо уважавани в чужбина учени статистици и демографи, които създадоха както докторската практика по тази проблематика, така и следващите поколения от учени, техни ученици и наследници. Днес тези учени осъществяват приемственост в тази дейност в качеството им на научни ръководители на мнозина докторанти. С тези традиции ИИИ при БАН има авторитета на сериозно академично звено на високо научно ниво.

Обучението на докторантите по научната специалност „Статистика и демография“ се осъществява от хабилитирани сътрудници, които имат право да обучават докторанти на основание защитени дисертации, хабилитации и компетенции и натрупан богат опит в това отношение.

ИИИ на БАН разполага с достатъчен брой хабилитиран академичен състав за провеждане на обучението на докторанти по научната специалност „Статистика и демография“ - пет професора и един доцент. Със своя професионализъм, опит, висока компетентност и активна научноизследователска и публикационна дейност и завоювани позиции при експертизата в българската икономическа и обществена среда те осигуряват високо качество на образователния и изследователския процес в съответствие с националните и европейските образователни стандарти.

8. *Професионална реализация*

Завършилите образователната и научна степен “доктор” по докторска програма “Статистика и демография” получават висок образователен ценз, отговарящ на

нарастващите изисквания и възможност за научна, преподавателска и експертна кариера. След защитата докторантите биха могли да се реализират като последователи в научната и преподавателска сфера, експерти, съветници, анализатори, мениджъри в различните институции и бизнес организации в страната и извън нея и др.

9. Образователна и научна степен и професионална квалификация

Завършилите докторска програма “Статистика и демография” придобиват ОНС “доктор”, като получават задълбочени теоретични познания в областта на статистиката и демографията и тяхното компетентно практическо приложение при изследване на икономическите и социални процеси в страната и др.

ДИРЕКТОР:

(проф. д-р Александър Тасев)